

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL V. S. IR BANKO „SWEDBANK“, AB, GINČO NAGRINĖJIMO

2019 m. sausio 16 d. Nr. 242-28

Vilnius

Lietuvos bankas gavo V. S. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir banko „Swedbank“, AB, (toliau – bankas) kilusį ginčą dėl banko veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos pareiškėjo teisės.

N u s t a t y t a:

1990 m. sausio 1 d. Lietuvos taupomajame banke (toliau – LTB) buvo atidaryta pareiškėjo banko sąskaita Nr. *duomenys neskelbtini*, kurios numeris 2001 m. gruodžio 15 d., perkėlus ją į naują banko informacinę sistemą, buvo pakeistas į Nr. *duomenys neskelbtini* (toliau – Sąskaita Nr. 1).

1997 m. sausio 27 d. LTB buvo atidaryta pareiškėjo banko sąskaita Nr. *duomenys neskelbtini*, kurios numeris 2002 m. sausio 25 d., perkėlus ją į naują banko informacinę sistemą, buvo pakeistas į Nr. *duomenys neskelbtini* (toliau – Sąskaita Nr. 2).

2018 m. liepos 31 d. pareiškėjas bankui pateikė prašymą uždaryti visas banke esančias pareiškėjo sąskaitas ir ištrinti asmens duomenis iš banko sistemų. Atsakydamas į prašymą bankas informavo, kad šiuo metu yra aktyvios dvi pareiškėjo sąskaitos, iš kurių Sąskaitos Nr. 1 likutis yra 0,01 Eur, o Sąskaitos Nr. 2 likutis sudaro 169,28 Eur. Bankas pažymėjo, kad abiem sąskaitoms yra taikomi per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą (toliau – PLAIS) pateikti disponavimo lėšomis apribojimai, o vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.927 straipsnio 3 dalimi, areštuota sąskaita, nepaisant sąskaitai taikomų disponavimo apribojimų, gali būti uždaryta tik tuo atveju, kai daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos. Atsižvelgdamas į tai, bankas teigia, kad Sąskaita Nr. 1 ir Sąskaita Nr. 2 negali būti uždarytos, nes jose esančioms piniginiams lėšoms yra taikomi disponavimo apribojimai, todėl dėl areštuotos sąskaitos uždarymo pareiškėjui rekomendavo kreiptis tuomet, kai joje nebus lėšų likučio arba disponavimo jomis apribojimai bus panaikinti.

Pareiškėjas nesutiko su banko pateiktu atsakymu, todėl kreipėsi į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo, nurodydamas, kad bankas nepagrįstai atsisako grąžinti jam priklausančias lėšas, nes joms nėra pritaikytų antstolių apribojimų. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas prašė įpareigoti banką uždaryti pareiškėjui priklausančias sąskaitas ir grąžinti 169,28 Eur.

Atsakydamas į pareiškėjo kreipimąsi bankas informavo, kad, 2018 m. lapkričio 12 d. duomenimis, Sąskaitai Nr. 1 yra taikomi per PLAIS gauti 7 564,30 Eur dydžio disponavimo piniginiams lėšomis apribojimai, o Sąskaitai Nr. 2 yra taikomi 7 392,67 Eur dydžio disponavimo piniginiams lėšomis apribojimai. Taip pat bankas paaiškino, kad nurodę nustatyti apribojimus antstoliai nėra nustatę laisvai disponuojamų lėšų dydžio.

Atsiliepime bankas pažymėjo, kad sąskaitose esantis lėšų likutis negali būti išmokėtas, kol bankas per PLAIS negaus informacijos apie pareiškėjo konkrečioms sąskaitoms taikomus konkrečius laisvai per mėnesį disponuojamų sumų limitus arba tol, kol bus panaikinti visi per PLAIS pateikti disponavimo lėšomis apribojimai. Bankas atkreipė dėmesį, kad dėl disponavimo

apribojimų panaikinimo pareiškėjas turėtų kreiptis į apribojimus pritaikiusius antstolius, nes bankas juos gauna per PLAIS ir vykdo automatiškai, o tokių nurodymų pakeitimas arba panaikinimas taip pat yra vykdomas centralizuotai ir automatiškai per PLAIS. Banko teigimu, pareiškėjo sąskaitos negali būti uždarytos, nes jose yra teigiamas lėšų, kurioms, kaip minėta, yra taikomi disponavimo apribojimai, likutis, todėl prašė pareiškėjo reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad ginčas kilo dėl pareiškėjo banko Sąskaitose Nr. 1 ir Nr. 2 esančių lėšų likučio išmokėjimo ir minėtų sąskaitų uždarymo.

Banko sąskaitos sutarties samprata paaiškinta CK 6.913 straipsnyje. Pagal šios teisės normos nuostatas, banko sąskaitos sutartimi bankas įsipareigoja priimti ir įskaityti pinigus į kliento (sąskaitos savininko) atidarytą sąskaitą, vykdyti kliento nurodymus dėl tam tikrų sumų pervedimo ir išmokėjimo iš sąskaitos bei atlikti kitokias banko atliekamas operacijas, o klientas įsipareigoja apmokėti bankui už suteiktas paslaugas ir operacijas (CK 6.913 straipsnio 1 dalis). Banko sąskaitos sutarties dalykas – veiksmai, susiję su sąskaitos atidarymu, pinigų priėmimu, išdavimu ir kliento nurodymų atlikti kitas banko operacijas vykdymu. Banko sąskaitos sutartis yra dvišalė – tiek klientas, tiek bankas turi reikalavimo teises ir jas atitinkančias pareigas. Bankas privalo užtikrinti kliento teisę netrukdomai disponuoti lėšomis ir jam draudžiama apriboti kliento galimybę disponuoti sąskaitoje esančiomis lėšomis, išskyrus atvejus, kai sąskaitoje esančios lėšos areštuojamos arba banko atliekamos operacijos sustabdomos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka (CK 6.913 straipsnio 3 dalis, 6.926 straipsnis). Iš išdėstyto reglamentavimo darytina išvada, kad banko kliento teisė vykdyti operacijas banko sąskaitoje nėra absoliuti ir taikant areštą gali būti ribojama.

Bankas atsisako uždaryti pareiškėjo vardu atidarytas Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2 ir išmokėti jose esančias lėšas, motyvuodamas tuo, kad bankui per PLAIS yra pateikti antstolių nurodymai, kuriais yra areštuotos pareiškėjo banko sąskaitose esančios lėšos. Bankas pateikė savo vidinės informacinės sistemos išrašus apie 2018 m. lapkričio 12 d. pareiškėjo Sąskaitoms Nr. 1 ir Nr. 2 antstolių taikomus apribojimus, iš kurių matyti, kad Sąskaitai Nr. 1 yra taikomi 7 564,30 Eur dydžio disponavimo piniginių lėšomis apribojimai, kuriuos nuo 2015 m. rugsėjo mėn. pateikė 13 skirtingų antstolių, o Sąskaitai Nr. 2 yra taikomi 7 392,67 Eur dydžio disponavimo piniginių lėšomis apribojimai, kuriuos nuo 2015 m. rugsėjo mėn. pateikė 13 skirtingų antstolių. Iš Lietuvos bankui pateiktų išrašų apie pareiškėjo sąskaitoms taikomus apribojimus matyti, kad nei Sąskaitai Nr. 1, nei Sąskaitai Nr. 2 nėra nustatyto laisvai disponuojamų lėšų dydžio.

Šiame kontekste pažymėtina, kad antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis). Antstolio reikalavimai vykdyti sprendimus, pateikti turimą informaciją apie skolininko turtinę padėtį, susipažinti su sprendimams vykdyti būtiniais dokumentais ar susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, duodami neviršijant suteiktų įgaliojimų, yra privalomi visiems asmenims ir turi būti vykdomi (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 585 straipsnis).

Išieškojimas, laikantis CPK vykdymo proceso normų, gali būti nukreipiamas tiek į turtą, kuris yra pas patį skolininką, tiek ir į pas kitus asmenis esantį skolininko turtą. LR CPK 689 straipsnyje reglamentuota lėšų, esančių kredito įstaigose bei pas kitus asmenis, arešto procesinė tvarka. CPK 689 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, nukreipdamas vykdymą į pinigines lėšas, esančias bankuose, kitose kredito įstaigose ar pas kitus asmenis, antstolis priima patvarkymą

areštuoti pinigines lėšas, reikalingas išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti. Šis antstolio patvarkymas prilyginamas turto arešto aktui (CPK 689 straipsnio 3 dalis). Teisės aktuose nėra numatyta atvejų, dėl kurių nagrinėjamu atveju būtų galima atsisakyti vykdyti antstolių reikalavimus, be to, CPK 585 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad asmeniui, kuris nevykdo antstolio reikalavimo ar kitaip kliudo antstoliui vykdyti vykdomuosius dokumentus, gali būti skiriama bauda.

Vertinant pareiškėjo reikalavimą gražinti jam banko sąskaitose esančias lėšas, pažymėtina, kad pareiškėjo Sąskaitoje Nr. 1, kuriai yra taikomi 7 564,30 Eur disponavimo pinigėmis lėšomis apribojimai, šiuo metu yra 0,01 Eur likutis, o Sąskaitoje Nr. 2, kuriai taikomi 7 392,67 Eur disponavimo pinigėmis lėšomis apribojimai, yra 169,28 Eur likutis. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos bankui nėra pateikta duomenų, jog šie apribojimai būtų nugincyti CPK nustatyta tvarka ir (arba) netekę galios kitais pagrindais. Įstatymų leidėjas nėra numatęs galimybės bankui pačiam spręsti apie priežastis, dėl kurių jis gali nevykdyti antstolio reikalavimo, todėl, esant galiojantiems disponavimo lėšomis teisės apribojimams, bankas, išmokėdamas areštuotas lėšas klientui, pažeistų teisės aktų reikalavimus, kurie įpareigoja vykdyti antstolių reikalavimus besąlygiškai, o tokie banko veiksmai gali neigiamai paveikti kreditorių galimybes išieškoti jiems priklausančias sumas, taigi tai pažeistų kreditorių teises ir užtrauktų bankui atsakomybę už antstolių reikalavimų nevykdymą.

Iš Lietuvos bankui pateiktos informacijos darytina išvada, kad disponavimo pareiškėjui priklausančiomis lėšomis apribojimus pritaikę antstoliai nėra nustatę jokio laisvai disponuojamų lėšų limitu, kurį jis galėtų pasiimti nepaisydamas sąskaitose Nr. 1 ir Nr. 2 esančioms lėšoms taikomų apribojimų, todėl pagrindo teigti, kad areštuotos lėšos (jų dalis) gali būti teisėtai išduotos klientui, taip pat nėra.

Pareiškėjas, kreipdamasis į Lietuvos banką, be kita ko, prašė rekomenduoti bankui uždaryti pareiškėjo Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2. Bankas savo atsiliepime nurodė, kad, vadovaujantis CK 6.927 straipsnio 3 dalimi, areštuota sąskaita, nepaisant sąskaitai taikomų disponavimo apribojimų, gali būti uždaryta tik tuo atveju, kai daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos. Bankas pažymėjo, kad šiuo atveju, kol Sąskaitose Nr. 1 ir Nr. 2, kurioms yra taikomi disponavimo apribojimai, yra teigiamas lėšų likutis, bankas neturi galimybės jų uždaryti.

Banko sąskaitos sutarties nutraukimo sąlygas ir teises pasekmes reglamentuoja CK 6.927 straipsnis. Vadovaujantis minėto straipsnio 1 ir 2 dalimis, banko sąskaitos sutartis gali būti nutraukta tiek kliento, tiek banko iniciatyva. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad bankas minėto straipsnio pagrindu turi teisę vienašališkai nutraukti banko sąskaitos sutartį tik tuo atveju, jeigu yra viena iš šių aplinkybių: 1) lėšų, esančių klientų sąskaitoje, suma sumažėja tiek, kad nesiekia sutartyje nustatytos minimalios sumos, ir per vieną mėnesį nuo banko išsiųsto pranešimo dienos klientas jos nepadidina; 2) daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos, ir banko sutartis nenustato ko kita (CK 6.927 straipsnio 2 dalis). CK 6.927 straipsnio 3 dalis numato, kad tuo atveju, kai yra įregistruotas sąskaitoje esančių piniginių lėšų areštas ar nustatyti kiti disponavimo šiomis lėšomis apribojimai, banko sąskaitos sutartis banko iniciatyva gali būti nutraukta tik tuo atveju, jeigu daugiau kaip metus kliento sąskaitoje nėra piniginių lėšų ir su kliento sąskaita nebuvo atliekamos jokios operacijos, ir banko sutartis nenustato ko kita. Kaip minėta prieš tai, Sąskaitose Nr. 1 ir Nr. 2 piniginių lėšų yra, todėl remtis CK 6.927 straipsnio 3 dalyje nustatyta galimybe nutraukti banko sąskaitos sutartį bankas neturi teisės.

CK 6.927 straipsnio 1 dalis numato, kad kliento pareiškimu banko sąskaitos sutartis gali būti nutraukta bet kada. Ar minėta teisė gali būti realizuota ir (arba) kokia tvarka ir sąlygomis galėtų būti realizuota tuo atveju, kai klientui priklausančioms lėšoms pritaikomi disponavimo apribojimai, CK 6.927 straipsnis nedetalizuoja. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad banko sąskaitoje esančių lėšų areštas, vadovaujantis CPK 689 straipsniu, neapriboja kliento disponavimo kitomis civilinėmis teisėmis ar pareigomis, įskaitant teisę sudaryti sandorius ar juos nutraukti. Nepaisant to, kad CK 6.927 straipsnis nenumato imperatyvaus apribojimo klientui pasinaudoti teise nutraukti banko sąskaitos sutartį tuo atveju, kai lėšoms taikomas areštas ar kiti apribojimai, svarbu paminėti, kad

CK, numatantis klientui teisę nutraukti banko sąskaitos sutartį, ir CPK, numatantis antstolio patvarkymų vykdymo privalomumą, yra vienodą juridinę teisinę galią turintys dokumentai, t. y. abu vienodai privalomi. Darytina išvada, kad CK 6.927 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė galėtų būti realizuota tik tuo atveju, jeigu tokiais veiksmais nebūtų pažeistos CPK nuostatos, reglamentuojančios skolos išieškojimo vykdymo procesus, bei jomis saugomos vertybės. Lietuvos banko nuomone, pareiškėjo iniciatyva banko sąskaitos sutartys, kuriose esančios lėšos yra areštuotos, galėtų būti nutrauktos ir tokios banko sąskaitos uždarytos tik tuo atveju, jeigu tokių sutarčių nutraukimui būtų gauti atitinkami disponavimo lėšomis apribojimus pritaikiusių antstolių ir (arba) teismo leidimai. Dokumentai, pagrindžiantys, kad minėti leidimai buvo suteikti, Lietuvos bankui nebuvo pateikti, todėl pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai riboja pareiškėjo teisę nutraukti banko sąskaitos sutartis, Lietuvos bankas nenustatė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei į tai, kad iš Lietuvos bankui pateiktos informacijos matyti, kad nė viena iš ginčo šalių nėra įgijusi teisės nutraukti šalių sudarytų banko sąskaitos sutarčių, kurių pagrindu buvo atidarytos Sąskaitos Nr. 1 ir Nr. 2, darytina išvada, kad bankas pagrįstai atsisakė uždaryti pareiškėjo Sąskaitas Nr. 1 ir Nr. 2 ir išmokėti jose esančias pinigines lėšas, todėl pareiškėjo reikalavimas atmestinas kaip nepagrįstas.

Papildomai pažymėtina, kad, banko teigimu, jokie papildomi administravimo mokesčiai pareiškėjo vardu atidarytoms banke esančioms sąskaitoms nėra taikomi, kol sąskaitoms yra taikomi disponavimo apribojimai, gauti per PLAIS. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad, nagrinėdamas ginčą, antstolių veiksmų ir (arba) jų teisėtumo Lietuvos bankas nevertino, atsižvelgdamas į tai, kad šie klausimai nepriskirtini Lietuvos banko kompetencijai. Dėl klausimų, susijusių su pareiškėjo atžvilgiu pritaikytais apribojimais, jų pakeitimu ir (arba) panaikinimu, pareiškėjas turėtų kreiptis tiesiogiai į skolos išieškojimą vykdančius antstolius.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo V. S. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius